

EDINOST

Glasilo Slovenskega političnega društva za Primorsko

* EDINOST izhaja 2krat na teden vsako sredo in sobote o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četr leta 12 gld. 25 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravnosti in v tržkah v Trstu po 2 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 2 kr. — Naravnost, reklamacije in inserate prejema Opravnost, via Terrente, »Nova likarna«.

Vsi dopisi so pošiljajo Uradništvo via Terrente. — Nuova Tipografia: vsak mora biti frankiran. Rokopisni vrez posebne vrednosti se ne vračajo. — Izserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó: pri kratkih oglaših z drobnimi detajli se plačuje za vsako besedo 2 kr.

ov edinstven je modus.

Novo dejanje jutrovega prašanja.

Ko smo pred mesecem pisali o Bolgarski zaroti, izrekli smo, da je popolno prepodenje Turka iz Evrope uže skleneno v svetu severnih velevlasti, in da je to le prašanje časa; mogoče, da uži bolgarska zarota spravi v tok konečno rešenje jutrovega prašanja, mogoče, da se stvar še kaj zavleče. Iz dogovorov zadnjih tednov je pač razvidno, da toliko Avstrija, kolikor Rusija, ki ste najdirektnejše udeleženi pri razvitju stvari na Jutrovem, želiti, da bi se konečno rešenje tega prašanja že zavleklo; ali včasih so majhni naključki vzrok velikih dejanj, in ako se ne motimo, je tudi bolgarska zarota predhodnica dejanj, katerih danes niti vsa evropska diplomacija ne mora sluttiti.

Gotovo je, da se je začelo kolo zgodovine hitreje sukati in da so postale v zadnjem času vse velevlasti, kako oprezné. Bolgarsko prašanje je nekda celo Rusko iznenadilo in sumi se, da je bolgarska zarota po nekakem tudi angleško maslo; vaj pa to ni ravno nemogoče, ako se pomisli, da je bil bolgarski knez nedavno na Angleškem na svatbi svojega brata, kateri se je oženil s hčerjo angleške kraljice. Morda je hotel prav s to zaroto John Bull odkriti zagrinalo, katero je še vedno potegneno čez dogovore v Kromeriju, kateri dogovori so se sukali okoli konečnega uravnanja na Balkanu.

Mogoče je pa tudi, da ste Ruska in Avstrija za vse to vedeli in da zdaj puščati, da se reč dalje meša, dokler se tako zmeša, da boste moralni intervenirati vsaka v onih deželah, v katerih ste si ena ali druga dogovorno odločili svoj delokrog.

Videli smo, da se je Srbija precej oborožila, kakor hitro se je znalo za bolgarsko zaroto, za Srbijo se je oborožila Grška, Crnogora pa je mirno gledala, ali zdaj se tudi njej ne dopada več uloga mirnega gledalca in kakor se sliši iz gotovega vira, sklical je te dni tudi črnogorski knez pod orožje svoje sokole.

Tudi v Avstriji je nekaj v zraku, ki diši po mobilizaciji in Ruska najbrže tudi nedrži križem rok. Turška pa zbira skupaj svoje zadnje moči in se pripravlja na obrambo do zadnje sile.

Političko obnobje je torej tako napolnjeno elektricitete, da more vsak hip nastati grom in trosk in v takoj nevarnej atmosferi imajo poslaniki evropskih velevlasti svoje seje v Carigradu ter na eno stran mirijo in tolažijo bolnega moža, na drugo stran pa strašijo Bolgarijo, Srbijo in Grško, prvo, da se mora zopet umaknoti v svoje meje, drugi dve pa, da ne smeti se svojima vojskama prestopiti meje svojih držav.

Ali pa bode diplomaciji mogoče zabraniti majhnim državicam, da se ne ganejo. Jako je to dvomljivo, kajti Bolgarski narod je pripravljen do skrajne borbe za svojo svobodo, in baš to ga dela simpatičnega vsej zapadnej Evropi, Srbiji pa je najbrže od Avstrije zagotovljeno, da bode ona podpirala nje zahteve glede razširjenja srbske države proti jugu, to je vtezenja Stare Srbije in popravljenja meje proti Bolgariji, in zato tudi ona težko pusti memo iti priliko, da ne bi prijela za meč, kakor hitro se Bolgarskej pripozna Rumelija. Ob istem času utegne udariti morda tudi Grška čez svoje meje in posesti del Macedonije.

Da Črnogorci v tem slučaju tudi ne ostanejo mirni, to je več ko gotovo.

S kratka, nevarnost je velika, da vse male države na Balkanu zopet

planejo na Turka in da se potem tudi mej seboj sprejo in da nastanejo strašni boji po vsem Balkanu, Avstriji in Rusiji potem nič drugega ne ostane, nego, da obe posežeti z močno roko v boj in napraviti mir mej Balkanskih državami. Kakor se zdaj vidi, pripada ta naloga le temu obema državama in je posebno vpliv Avstrije na Balkanu v zadnjem času tako vzrastel, da bode najbrže ona igrala prvo ulogo pri konečnem rešenju jutrovega prašanja. Skoro gotovo je, da se bodo vse druge velevlasti tudi hotele mešati v te zadeve in vse bodo podpirale povečanje sedaj na Balkanu obstoječih držav na podlagi narodnosti-nega načela.

Za ta slučaj pa utegne dobro služiti ona pogodba med Rusko in Avstrijo, katero sta vladarja obeh teh držav sklenola v Kromeriju, vsled katere bosti obe velavlasti malim državam na Balkanu sicer dovolile razbirjenje do neke meje, ali sami sebi tudi zagotovili oni del posestev na Balkanskem poluotoku, kateri je prikladen njihovim koristim. Zdaj torej se ima najbrže pokazati trdnost in stanovitnost zvezne treh severnih cesarstev; ako je ona trdna in sloni na pravej podlagi, utegne se vsa stvar rešiti z manjšim prelivanjem krvi in v primerno kratkej dobi. Bog pa zakaj, da mej Rusijo in Avstrijo zdaj ni trdne zvezze, potem imamo pred seboj največ nevarnost in dolgotrajno prelivanje krvi.

Upajmo, da je omenjena zveza res odkritosrčna, v katerem slučaju se pokaže, da je bila zunanjia politika Avstrije v zadnjem času dobra in da je bila za našo državo prava sreča, da je v njej nehal odločilen vpliv nemških centralistov in slavofobov, kateri so delali politiko strasti in po simpatijah in antipatijah, a ne po trez-

nem prevdarku ter bi bili s tem našo državo kmalu spravili ob ves vpliv v evropskem koncertu. Danes, hvala Bogu, naj se tam doli zgodi, kar koli se hoče, Avstrija je na vse pripravljena ter je na najboljšem potu, da bude pri delitvi Turčije igrala glavno ulogo. Do tega pa je gotovo niso pomogli madjarski in nemški Sovinisti in slavofobi, ampak pomagala je Slovanom prijaznej politika na zunaj in na znotraj in pomagalo je tudi prepričanje v viših krogih, da Avstrija brez Slovanov ni mogoča.

Kolikor bolj pa Avstrija pridobi vpliva na Balkanu, toliko bolj morejo pridobivati vpliv v državi avstrijski Slovani sploh, zatorej mi Slovani prijazno sodimo o rastočem vplivu Avstrije na Balkanu.

Cerkve, šole in pota.

(Popis Labinjščine v Istri)

(Dalje).

Kako bi se li mogla cerkev pri Sv. Miklavžu v Ripendi sezidati, ker je Labinjsko ljudstvo sploh dobro, da se ne sliši celo o tatvini nčesa. Ripenjani so pa še najbolji in najbolj pošteni, ako tudi učenji, in bi razen tukaj ki zidanju cerkve nobene druge pomoći ne mogli dati? — Kdo ne pozna nekega poštenjaka in dobrega kristijana Janeza Marija Kos-a, kateri namesto duhovnika tamošnje otroke v krščanskem nauku podučuje?

Se zna, da bi moral verski zaklad k j pomagati, pa zakaj ne bi poprosil Ripeški Labinjanake pomoći od dobrotnikov, posebno ol svojega Gospodarja? Svetonedeljska cerkev ima svoj sedanji obstanek, kakoršen je, zahvaliti premilostivej (pok.) rajnej cesarici Mariji Ani, ki je darovala 500 goldinarjev. Tudi malo cerkvic Sv. Andreja v luki Rabac je bila lansko leto obdarovana od presvitlega cesarja Fran. Josipa I., ki je iz svoje blagajne 150 gol dinarjev podaril. Siromašno ljudstvo je pa svojemu vladarju za takov dar srčno hvaljevno.

Take siromašne razmere vladajo tudi po drugih treh župah.

Sveta Nedelja ima enorazredno mesečno ljudsko šolo z enim učiteljem, v ka-

jaslice. Da je to nekak spomenik nekdaj slovanske celokupnosti, svedočijo nam lahko sredi ruskih step, v priprostej kolib ruskega mužika v kotu hiše takozvani obrazzi. Na to se vrnemo še pozneje.

Razmišljevanja o zadnjem pomenu besede »hiša« dovela so me na to, da sem se lotil dokazovati njeno zgodovinsko znamenitost.

Znano je, da so se (ljudje) Slovani uže od starodavnih časov pečali s kmetijstvom in živinaretvom, toraj tudi še prej, nego so došli v Evropo.

S konjerejo so se Slovani od nekdaj marljivo pečali in še selaj, za to bi jaz ikal pradomovine Venetov in Aziji na nizanskih visocin planjavah. (Dav. Trstenjakova: »Riziskavanja na polji staroslovenske zgodovine v Letop. Mat. Slovenski 1871. pag. 162.)

Ker so kmetovalci bili uže na višj stopnji omike, jeli so si gotovo preje vseh staviti tu il hiše v stanovanje, ker so jim bile, kot takim, sliš potrebne. A ker od početka gotovo niso bili nikder prav stalno naseljni, ampak so iskali tudi oni roditvejše zemlje, bile so njihove hiše gotovo prav horne in jednostavne, kakor vsaka stvar v svojem početku.

Nek pregovor slove: Bog je najpreje sebi brado ustvaril; to pak znači, da skri vsak človek prvo za-se, po tem še le za druge.

Isto je moralno biti i pri stanovanjih starih Slovanov.

Vaaka obitelj si je ogradila tak prostor, da je mogla v njem, ko je bil tuš pokrit in utrijet, varno po noči počivati. V to nam je dokaz prebivanje zadnug Šedanov po Hrvatskem, kjer spé vši ljudje iste obitelji v jednej sobi.

Skl-pili bi od todi, da so si ljudje (dotična obitelj) napravili hišo, samo za to, da so po noči in o bolj mrzlih časih bivali v njej, druge stvari, kakor hleva (če so jih imeli, sicer mislim, da so imeli živino le v »stajah«) in druge shrambe za orodja itd. Imeli so gotovo v kakem drugem kraju, ki je bil uže od narave za to prizadelen.

Take zidanice, ki so bile od početka le spalnice in pribeglisci, budi-si v kateri koli obliki, imenovali so »hiše«.

Stari Sloveni so bili malikovalci. Imeli so razen drugih javnih bogov liki Rimljani (Lari in Poenati) i svoje domače male bogove, v katerih so čestili umrli starešini, kučegazd gospodarjev spomin.

Rimljani so imeli svoje domače bogove na ognjišči, kjer so jih čestili ob razni dnevi dobah. Nikakor ne bi prav mislili, aki bi kdo trdil, da so imeli Slovani svoje domače bogove tudi na ognjišči. Hipotetički trdim jaz, opiraje se na male razloge, da so imeli stari Sloveni svojih prednikov spomenike v »hišah«, to je v sistem prostoru, kamor so se shajali in kjer so spaval.

(Dalje prib.)

PODLISTEK.

Hiša.

Kulturno-zgodovinska črtica. J. Trošt.

Marsikom se bode čudnim dozideval uže naslov prisotnega odstavka. Mnogo se je pisalo uže oh običajih in drugih posebnostih južnih Slovanov; v to svrbo si je priborila veliko hvale Dr. Krauss-ova knjiga: »Die Südländer«. Ni mi znano, da bi bil kdo kaj več pisal o morebitnih posebnostih stanovnišč našega naroda. Vredno se mi je zeločak, ko sem jeli razmatrati razne pojme besede »hiša« v našem ljudstvu, da stvar objavim.

Ker nisem še čital povečih razprav o sličnih predmetih, vem da budem ravnal in sklepil tu pa tam; a č. bralce prosim, naj blagovole soditi mojo črtico vsaj v zmislu poslovice: ... laudanda est ventus!

Na Notranjskem imamo z malimi izjemami po vseh krajinj mej prostim ljudstvom za besedo »hiša« tri pojme:

a) hiša, haus, lat.: domus hrv.: kuča; takole stanovanje človeku in živilni. V širjem mislu: hišo, hlev, skednje, kozolce iti.

b) hiša, v pomenu: rodovina, famiglia, porodica, nem. isto tako: haus. V tem razumevamo tedaj rodovinsko hišo vseh članov istega priimka. Govori se o mlajej

tero se je vpisalo lansko šolsko leto 39 otrok, dečkov in dekle in so se skoraj vsi za talijanski područni jezik oglašili, skoč tudi je hrvatski jezik prepisan kot područni (jezik). Ako se nespačetnemu otroku oster nož v roke poda, poreže se otrok gotovo, ako se na njega ne pazi. Enako delijo dobro in pravo misleče in osločajoče oblasti, kad dajo našemu dogra zadolženemu kmetu na izbor, v katerem jeziku naj bi se v Šoli područevalo, ker nekateri, ki so od njegovih žuljev obogateli, ter ga sedaj stiskajo in pritiskajo, kolikor morejo, in to naj več poštovanji Hrvati in neki v našem kraju pritepeni krnjeli, napotili in pregorovili so siromašno ljudstvo z silo in sleparstvom, da so svoje otroke za talijanski učni jezik oglašili, kateri pa prav toliko umejo, kolikor slegi o barvah. Dokaz temu je, da je neki velik gospod iz naše krvi, ki nosi načnike, a na vratu mu tiči brezbožna glava, majhnega otroku daroval 1 forint zato, da hrvatsko molitveno knjigo: »Otce budi volja tvoja«, v ogenj vžve. Tako se terorizira, slepi, stiska in pritiska v tužnej isti hrvatski Živelj! Bog daj, da bi kmalu tudi temu abogemu in zapuščenemu ljudstvu mileje solnce zasijalo!

Marsik to bi se čutil in mihi, kako je vendar to, da župa okolo 2000 duš broječa, nema več, nego 39 za šolo sposobnih otrok? Ni to mu odgovarjam, da je samo v Ripendi, v bližnjem okolici Sv. Miklavža, kjer smo malo pred dokazali, da bi bila potrebna kapelija, in sicer v bližnjem okrožju pol ure dalječine, 72 za šolo sposobnih otrok od 6–12 leta, brez daljnega primorskega Rauci. Ker se ljudstvo vedno množi, tedaj je potreba, da se v Ripendi zraven kapelije tudi šola sezida. Kako bi se moglo takim zadružkom v okom priti, ko se ljudstvo z siromaštvom bori in ako se pomisli, da nje samo ime hrvatsko tiste v oči bode, pretresa kosti in mozek tistim, ki bi morali naj prvo za to skrbeti?

Kar se potov tiče, so, izimši ceste, ki od Labinja skoz Sv. Nedeljo v Pazin drži, take, kakor jih je Bog naredil, kajti človeška roka se jih ni še nikder dotaknola, zemlja je na nekih mestih izprana in odnesena, da se ne more niti hoditi, niti jahati, a peljati se, o tem ne govorimo!

2. V Svetomartinsko cerkev, na kateri so, kakor na vseh drugih, razen Labinja, zvonovi na cerkvi obesen, moglo bi se komaj 4 tel župljanih stisnoti. Tu je njeni nko nebo ne more zdravju konstitui. Okoli cerkevnega zida je nasipana zemlja precej visoko in zato je cerkev vlažna in zdravju še bolj škodljiva. Sploh ne nahajamo v drugih Labinjskih župah toliko bolnikov in mrtičev, kakor prav v tej župi; vzrok temu je, da je prav tu mnogo premogokopov, ki si v premogovih jamah zdravje kvarijo. Res je, da imajo ljudje v premogovih jamah dober zasluzek, pa čim več zasluzjo, tem več potrosijo in svojemu duhovnemu pastirju še male svestce, katero tukaj stanso (takso) imenujejo, ne plačajo, kakor je bilo še pod Beneško vladu ustanovljeno, namreč nadomeček župnikove plače. Cerkev s farovžem, ki ima, od vseh drugih Labinjskih župnih, tudi svojo šterno, stoji v zapadnem kraju župe, zato bi bilo potrebno, da se v tej veliki župi kakova kapelija ustanovi, in sicer v selu Barbidi.

Pa zakaj v tem selu? Zato imamo prav take vzroke, kakor za Ripensko cerkev Sv. Miklavža, zraven teh pa še mnogo drugih, bolj v živih; kajti sadanja Svetomartinska župna cerkev nema nikakove prihodnosti, ker je vse okoli Sv. Martina vlastnina barona Jakopa Lazzarina, zato se tudi tu stanuje ljudstvo množiti in nikamor ne more raztegnuti, ker človek še z nogo ne more nikamor drugam stoniti, nego na baronovo zemljišče. Selo Barbidi je v vsej župi največje, ljudje skoraj v vsej Labinjščini naj bogateji, zemlja lepa in rodovitna, tu je so na glasu, da so Barbidi naj prvi na Labinjščini. Blizu sela Barbidičeve ste Šte Šte tudi dve drugi veliki seli, namreč Kunj in Letojac. Tu v tem kraju bi si bil pok. župnik Svetomartinski g. Pavlovič lahko večni spominek postavil s tem, da je onih 7000 goldinarjev, ki si jih je v tej župi pridobil, ustanovil za kapelijo in Šola v Barbidi, ne pa, da se ustanovi in rečene svote kanonikat v Labinju, kakor je on zapustil v njegovem testamentu, s pogojem, da se v Labinju za njegovo dušo večne maše opravijo. Tudi premiost. škof Glavina ni hotel rečene svote odobriti in prejeti, ker se mu je zdelo premajhna, rekel je, da kanonik oti 7000 gl. interesa ne more dostopno živeti, kar je tudi prav imel. Labinjanom je dandas žal, da se omenjena svota ni prejela, ker s časom bi se bil kapital z interesom pomnožil in oni bi imeli enega duhovna več; ker dandas imajo samo dva. Sedaj ni druge pomoći, ali in se zdravimo svoje misli izraziti. Želelo bi se testati, da se na vsak način ustanovi kapelija in Šola v Barbidi, kjer bi, ko bi se skoraj šolske razmere predragačile, in Šola zopet v katoliške roke prišle, kapelan lahko z veliko večjim vspehom mladino područeval in gojil, nego dandenašnji sestovni učitelji.

(Konec prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Gospodarska zbornica je 16. t. m. izvršila votive v delegaciji.

V Poslanski zbornici dne 16. t. m. je odgovoril trgovinski minister na interpelacijo poslanca Lueger-ja za stran dunajskega tramwaya, krepko je zavračal očitanje enostranskega, avtonomije dunajskega mesta škodljivega postopanja, naglašal dolžnost upravnih gospodsk, delati v prid prebivalstva ter je dokazal popolno zakonitost vseh naredb ministerstva in deželnega namestništva v zadevajočem prasanji. Poslanec Lueger pa ni hotel odstopiti od svojih trditev in predlagal razpravo njegove interpelacije; predlog pa je padel z 163 glasovi proti 126. — Zbornica je potem brez premembre sprejela zakon o pobiranju davkov v prvih treh mesecih leta 1886 in zakon o novačenju, potem tudi Hrbstov predlog, naj se izvoli odsek 24 udov, da izdelu načrt za stran predragače užitnine, kateri načrt je predlagatelj dobro vtemelil. Finančni minister se je izrekel za volitev odseka, odločno pa je od sebe odbil Herbstovo očitanje, da vlada premalo skrb za mesto Dunaj. — Nazadnje je zbornica še sklenila, da se imata poslanca Pernerstorfer in Bloch izročiti sošču. Liebacher in tovariši so predlagali zakon za stran davka o poslopju.

V seji 17. t. m. je odgovoril ministerski načelnik na interpelacijo poslanca Groebelskega za stran izganjanja Poljakov iz Prusije, in rekel, da je pruska vlada izjavila na neko prasanje, da ona smatra izganjanja kakor popolnoma notranjo naredbo, ki izvira iz verskih in jezikovnih razmer. Pri tej zadevi se vlada ne more opirati na mejnarodno pravo in trgovinsko pogodbino in zato je ni mogoče drugo, nego posredovati v posebno ozira vrednih primerljajih, in pri tem je je pruska vlada dobrohotna. Vlada bo pomočne odbore za izgancanje, ki se seli v Galicijo, po moči podpirala. — Potem se je pričela adresna razprava; 31 govornikov se je oglašila zoper, 32 pa za adreso. — Poslanec Sturm je predložil adresni načrt manjšine in izjavil, da v njem ni draženja ali sovraštva do strank in narodnosti. — Poslanec Carneri graja sedanje načelo in vidi srečo le v centralističnem načelu. Govornika načelnik opozori na red zarad neke nedostojne izjave zoper vlado. — Poslanec Rieger izjavil, da je res, da se Čehi držijo svojega zavarovanja, vendar pa stojijo na ustavnih tleh. Desnica neče državnopravne, ampak narodoprávno razmero do Nemčije, z varovanjem samostnosti, svobode in celokupnosti države. Govornik govoril o dejanskih razmerah nemškega jezika, zavaruje se pa zoper zahtevanje nemškega državnega jezika. — Poslanec Heilsberg govoril zoper adreso in pravi, da v adresi vedenje hodi strah federalizma. Levci se borijo za ljudstvo, svobodo in napredek. — Poslanec Bertolini izjavil, da bodo južnotirolski poslanci glasovali za adreso vedenje. — Poslanec Scharschmid se obrača zoper Riegerja, graja načrt vedenje stavek za stavkom, izjavil, da je avtonomija v Avstriji už takodostosti razvita in pravi, da je spremembra oponicije mogoče s premembo načela. — Poslanec Šuklje primerja sedanjo adresno razpravo z ono pred 6 leti. Takrat je bila levica se politična stranka, danes je narodna. Kar je Avstrija postala, to je postala z skupnim delom vseh narodov. Šuklje je prav dobro govoril. Potem se je razprava pretrgala. — Poslanec Suess je predlagal, naj se izvoli odsek za predragače zakona o legalizaciji. Poslanec Moro je interpeliral zarad povodej v planinskih deželah, ali je vlada voljna pomoći.

Seja 19. t. m. je bila zelo viharna. Grof Taaffe je odgovoril na obe interpelacije glede izgredov na Českem. Vlada jih ostro obsoja, zakrivili ste jih obe narodnosti. Gospodarski sodišča in žendarmerija so povsod storile svojo dolžnost. Vlada mora tedaj odločno zavračati očitanje, da se Nemcem na Českem ne daje potrebitno varstvo. V največ primerljajih so bile izgredov krije narodnostne zdražje; zatrli so se izgredi lahko s zakonitimi sredstvi. Vlada mora posebno naglašati, da ni res, da so mejno rojaštvo vstali narodnostni razpori, kakor se je trdilo. Ako bi se izgredi še ponovili,

i naj jih povzroči katera stranka kol', postopa bo vlača z največjo ostrostjo. Vlada npa, da se vedno bolj razširi spožnanje, da je treba obema narodoma mirnega skupščega življenja. — Potem se je izvolil odsek za predragače užitnine in izročil se proračunskemu odseku cesarski ukaz za stran podpore v Galiciji in na južnem Tirolskem. — Nato se je nadaljevala a tretja razprava.

Poslanec Krepekje vladu očital, da kmeta zatira. Poslanec Gregr mu je odgovoril,

da pod štitem imunitete skoz okno meče fraze, da nemir будi. Govornik se obrača

proti levici ter je očital, da z vsemi sestavili dela na to, da bi vladu vrgli. Poslanec Knotz v daljšem govoru strastno napada vladino in vladino, posebno pa českega deželnega namestnika, kateremu očita strankarstvo v škodo Nemcem. On zopet naglaša narodnostne pojave v vojski; zarad budih napadov mu načelnik večkrat v besedo seže. Potem je govoril ministerski načelnik in za njim knez Liechtenstein, ki je v imenu konservativnih Nemcev izjavil, da oni iščijo modus vivendi z drugimi narodi in da ga tudi najdejo. Kmetje v doseglo svojih socijalno-političnih namenov pri liberalnih niso našli nobene podpore, pač pa pri narodnjakih in pri vladni. — Grof Taaffe je odločno odbil napadeni českega deželnega namestnika, katerega stanje je tako težavno. Celo iz govora poslanca Knotza se vidi, kako zelo se je deželni namestnik trudil, da storil mir in red. Ministerski načelnik zavrača trditev, da deželni namestnik varuje le Čehe proti Nemcem, ne pa Nemcev proti Čehom in pravi, da je njegova dobrodošč, braniti deželnega namestnika, ki hvalevredno postopa, pa ga ni tukaj, da bi se mogel sam braniti. Kdo hoče napadati deželnega namestnika, naj se obrne na ministra notranjih opravil, ki bo vsacega poslušal in vsacemu odgovoril. Tem izjavam grofa Taaffeja je desnica živo pritrjevala, levica pa se rogal. Potem se je grof Taaffe oglašil za vojsko in zanikal, da se v vojski kaže narodnostni razpor. Imeli smo razne razpore in prepire v nekaterih krdelih, kakor se to večkrat pripeti, ali prav tam, kjer se je trdilo, da so bili narodnostni razporti, pokazalo se je, da to ni bilo resnično, kar on s priskovalnimi spisi dokaže. Danes tega ne more storiti, ali ni mu bilo mogoče dopustiti, da se seja konča, pa da se nobeden ne potegne za vojko. Priprušam pa zbornici, naj ona sudi, ali je domeljubno, z silo narodnostne razpore v vojsko nositi. (Mej govorom grofa Taaffeja so levicari večkrat zaropali, mej tem, ko mu je desnica pritrjevala. Na levi se je večkrat slišal krik: »To ni res!« «Vojska se ni napadla», »spreklicati!« «Posvaritev ministerskemu načelniku!« Mej tem pa je desnica vmes klicala: »Vojska je bila razčlanjena!« Dolgo časa je načelnik zamajz zvonil, predno se je parlament pomiril.

Vnajne dežele.

O vzhodnjem prasanju imamo te le važniše vesti: Trpká novica, da je srbska vojska prekoračila bolgarsko mejo, ni se potrdila, srbska vojska se doslej še ni ganola. Opravičen je bil teozaj naš dvom, ker nismo mogli misliti, da je mogoče srbskej vladni storiti kaj tacega, kar bi srbskemu narodu bilo v sramoto za vse čase; črn, kakor pekel črn bi tak dan bil v slovanski zgodovini, naj ga solnce ne porodi! — V deklaraciji, katero so velevlasti poslali turškej vladni na nje okrožnico glede Rumelije, pravijo one: Vsled predloga ruske vlade so se sešli poslanci, da se dogovore o deklaraciji, da se ohrani mir i ne prelivajo kri, dokler niso velevlasti storile primernih sklepov. Deklaracija hvali postopev sultana, ki si prizadeva vladarjem obraniti njih pravice. Poslanci upijo, da bo sultan še dalje pomirljivo postopal. Poslanci grajajo in obsojajo dogodbe v Rumelji ter zavračajo odgovornost na voditelje gibanja. Bolgari se opominajo, naj ne zbirajo vojakov na mejah, naj ne delajo vojnih priprav in naj se vrne k resu, ker ne morejo pričakovati pomoči velevlasti. Ta deklaracija se je hkrati v Carigradu in Sofiji izročila. Opravnički vlad so v Sofiji pri izročitvi te deklaracije pristavili, naj Bolgari opusti vsako nespametnost ter naj se nehajo pripravljati za vojno. Turška vladna je z deklaracijo zadovoljna; turški sultan je sklical ministerski svet, da se dogovori odgovor na deklaracijo. — Bolgar-

ski ministerski svet je neki sklenil sprejeti v načelu predlog poslancev. — Bolgari so 16. t. m. knezu v Zofiji pred njegovo paleč napravili veliko ovacijo. Knez se je zahvalil prebivalstvu glavnega mesta za domoljubje, za ljubezen in zaupanje do njega ter rekel, da ste se obe Bolgari združili vsled vzajemnih želja, da bi imeli istega kneza in iste zakone. Zjednjenje nema sovražnih namenov zoper Turčijo. Knez in vladna opta na zaupanje bolgarskega naroda, z božjo pomočjo spolnitve obenih želj dosežeta.

Bolgarska vladna je sprejela nasvet velevlasti in poklicala večji del vojske iz Rumeiji ter pustila tam le majhne posadke do časa, ko velevlasti rešijo usodo Bolgarije. Ta naredba se jej je zdelo toliko potrebnija, ker se Srbiya osorno vede proti Bolgariji; to se posebno vidi iz tega le dogodka: bolgarski knez je poslal Grekova v posebnem poslanstvu k srbskemu kralju, ali srbski kralj ga ni hotel sprejeti, ker mu je srbska vladna rekla, da njegovo poslanstvo mora imeti le ta namen, da Srbiya in Bolgarija skupno vojujeti zoper Turčijo. Tega pa Srbiya ne more storiti, ker se drži pogolemb. — Turška vladna je odgovorila na skupno noto velevlasti; ona je sprejela njih nasvet in se zahvaljuje za njihovo posredovanje ter prosi, naj bolgarski kneza prisili, da se vrne v Bolgarijo ter izreka upanje, da velevlasti iz spoštovanja pogodeb to storé.

Iz Citinja se poroča, da se je tam razdelilo mnogo streliva mej vojsko in da se je dal ukaz, naj bode pripravljeni za vojno.

Volitev v francoski državni zbor so končane; nova poslanska zbornica bo imela okoli 200 konservativcev in 384 oponentov in radikalcev.

Iz Anama, in sicer iz Saigona je 17. oktobra poslal misijonar Martin poročilo, da so Anamci sedem domačih duhovnikov in 7000 kristijanov pomorili.

DOPISI.

Iz Kanala, 17. oktobra 1885. — Če jena Edinost je prva grajala postopanja J. iz Bolca, pridobila si je zato občno priznanje ne glede na osebnost, kadar gre za občno korist. Do Edinosti se toraj tudi mi obračamo ter povemo, da tudi Kanale niso na boljšem stanu od ubogih Bolčanov, gotovo v kakej zadevi še na slabšem. Tu mi začnemo razkrivati naše stanje in samooblastno vedenje nekaterih oseb, ako se stvar ne predragači.

Naš oče visokoročni g. vitez Malnig je bil pri zadnji volti zopet soglasno za župana kanalske županije izvoljen, starešinstvo se je nekoliko pomešalo, priskočilo je na novo izvoljenih še prečnejše število Kanalcev in sicer v spošno zadovoljnost občinstvu, tudi se siši, da se to v novišestavljeno starešinstvo dobro organizuje, prav je, nadejamo se pa, da bode slavno starešinstvo točno vse spočivalo, kar bo v korist in blagost uže tako tlačenega občinstva. Kdo ne ve, da prihodnje leto se bo pisalo 1886, in da bo sv. Marka velikonočeval Padovanski Anton hinkoštval, in sv. Janez molil sveto telo kleče, in da se prerokuje, takrat bo ves svet vpli gorje; kdo zopet ne ve, da so se ti godovi prav tako srečali, kakor se bodo v prihodnjem letu 1886 kar pomnino nje leta 919, 1014, 1204, 1451, 1666, in zadnjih leta 1784, toraj o prihodnjem letu 1886 bo 152 let, od kar so si ti godovi tako srečali; pa tudi v prihodnjem letu se ti godovi v zadnjih takoj na srečajo, temuč se srečajo prihodnje, in sicer zopet v letu 1943, 2088, 2190 in Bog ve, kolikokrat še potem, to naj bo le tolko v pojasnilo, da si ne moremo misliti, da prav v prihodnjem letu bo ves svet vpli gorje, morje so uže vpli v minihih teh letih, ali pa bodo vpli v prihodnjih, morda bo ves svet vpli gorje še v letu 2190, pa po mojem menjenju vplje uže danes polu sveta gorje. Ako pa bi imel vpli ves svet gorje, nadejam se, da pridejo tudi bogatini na vsto, in ako se to prorokovanje vresnič, gojilo se bo tudi bogatinom tako hudo kakor ubogim. Svetoval bi toraj posebno bogatinom oderubom, da bi se kaj hitro, uže v tem letu spokorili, da očnjajo vendar uže klati in dreti svojega bližnjega, in naj mu marveč ponagajajo, da se s tem večno premoženje gori v nebesih pritoč. — Pak bi metal bob ob steno — oderubi ostanejo gluhi oderubi; — pa nij pride uže danes gorje.

Drugo prorokovanje pa hoče vedeti, da smo v tem letu doživeli veliko veselja, da pa ne vse. Spet tretji prerokujejo, da bo konec sveta, ker so zvedeli, da slavna vladna nemarava ustanoviti črno vojsko (Landsturm). Jaz pa bi vsem tem prorokovalcem svetoval naj se preporoče našim

vrilm Bricem, da nam pošiljajo dobro rebulo in bolj po nizkem ceni, da si ga še enkrat dobro nalijememo, predino bo konč sveta.

Kriv prorok.

Z Goriškega. 17. oktobra. — V 41. številki letosnje «Sole», opisuje pod naslovom »Korist in važnost obiskovanja kmetiške Šole« začasni voditelj naše goriške kmetiške šole g. Fr. Žepič, kaj se vse na tej Šoli uči — to sicer v tako zmenem redu — kako praktično se vse uči, kako l-po zdravo stanovanje, in kako hrano imajo učenci v njej. Gospod Fr. Žepič sklep: »Že iz tega je lehko razvideti, da šolanje na deželnih kmetiških Šolah najmanje stane in da za svoj poklic gotovo se več nauči, kakor na vsakem drugem zavodu. Da šolanje na goriške kmetiške Šole najmanje stane, to velja. Da se učenec, kateri ima kmetovalce postati, z svoj poklic v njej lahko več nauči, nego na vsakem drugem zavodu, o to pač more tako biti, kajti sicer bi bilo dovolj žalostno. Ali prašanje, kajta Šola zoper strokovnaškega voditelja dobri, dozdeva se mi pa tudi toliko važno, da moram na dan ž njim.«

Lepi greška učnju predmetov je to, katero nam začasni g. ravnatelj goriške kmetiške čole našteta, ali koliko jih je v pravih strokovnaških rokah? To je pa drugo prašanje! Od rešitve tega prašanja je pa po mojem mnenju pač v prvej vrsti uspeh Šole odvisen, in za to bi bil pač uže skrajni čas, da se podeli voditeljsvo tega deželnega zavoda zoper strokovnjiku, naj bode uže to Peter, al Pavel, samo da je res strokovnjak, kar gospod Žepič ni. Strokovnjakov pa dandanes, hvala Bogu, ne premanjuje, čemu torej ta uže skoraj večni provizorium na naši goriški kmetiški Šoli?

Domače in razne vesti.

Častno meščanstvo. Ozlejski mestni zastop je podelil namestniku t-žankemu, baronu Pretis-u častno meščanstvo.

Gospod Štefan Nadlišek naš deželni in mestni poslanec in posestnik pri sv. Ivanu je bil imenovan z ukreptom deželne vlade dne 7. t. m. št. 10421 autoriziranim geometrom ali zemljemerom za vse Primorske dežele. Mi čest tam vremenu rodoljubu, ki je po svoji lastnej pridnosti dospel do jake lepega cilja in napravil težko preskušnjo. Gospod Nadlišek pa je uža prej zaupanje oblastnej in strank, katero so mu večkrat poverile svoje koristi.

Povodenj v Trstu. Včeraj dopolnje smo imeli pravo pravčato povedenj v Trstu, kakoršne ne pamtijo niti starji ljudje. Deževalo je prav močno in deževali je moralno tudi na Krasu, kjer čez okoliške hripe so poti mesti pri vaille cele reke vode, ulice Stadion, Acquedotto, Coroneo, Media in še več drugin so bile vse pod vodo, voze niso mogli po njih voziti, v javnih vith je povodenj napravila veliko škodo, v ljudskoj Šoli v ulici Giulia niso mogli otroci zaradi vode 2 uri iz Šole, pod Verdeljbo bi bila neka star žena kmalo utonila; na trgu stare mitnica je voda stala meter visoko, trg pred železnično postajo je bil popolnoma pod vodo, močni fakini so ljudi nosili na ramah iz kočivora in na kolodvor. Skode je bilo povso dasti; ali največ škoto je povodenj napravila v Rojanu. Tam se je bila napravila nova velika reka, ki je poplavila vse hiše pod Boletovem hribom in vse one hiše močno poškodovale; voda je bila tolika, da je skoro napolnila rojanki velik obok pod železnicu in od tem prišla v novo loko, kjer je vse poplavila; vse hiše poleg železnice so bile v pritliju polne vode, dva voza sena so morali pustiti v vodi, da so le še konje rešili; nekega moža, ki je šel z Općin v Trst, našli so nekda blizu mrtvega; nekega okoličana bi bila povodenj, ki jo naglo došla, kakor blišč, pokončala, da ga ni rešil nek vojak iz trdnjavice Kreš nad Greto; dve puščki ste nili nekda uže pod vodo in le pegum nekaterih Rojančanov juje rešil gotove smrti; hiši št. 37 in 53 v Greti je povodenj skoro da porušila, nevarnost je velika, da se posveti. — Tudi je obžalovati žrtev; nek 12 letni šolarje skoro gotovo utonil poleg Rojana, ker ga niso inorejno več najti, tudi se je v Rojanu ena nisa posula. — Železna cesta je bila pretrgana nad Barkovljani; morali so poslati iz Trsta naproti posebne vlake in pasžerji so morali nekoliko časa peš hoditi, da so pršli do pomočnega vlaka. — Škoča je velika; uboga okolica je uže drugikrat ali tretjikrat letos udarjena.

Bode baš treba, da se kaj storiti za okoličane ne le v Trstu, temuč tudi mej drugimi brati. — Nocnjo noč je strašno grmelo in treskal, potem pa je bila ploha, na posled pa gosta sodra, sploh čudno vreme; sliši se o nadaljnjih škodah in neštečih.

Za okoličane, po toči poškedovane, darovali so nadalje. — F. Vivante f. 50, F. Artelli f. 25, G.

Kuhzt f. 25, P. plm. Rossetti-Scander f. 20, D. Desepi f. 20, G. Vidich f. 25, A. r. Vidacovich f. 5 C. L. Chiozza e figlio f. 20, E. Richetti f. 15, bar. A. Ralli f. 25, T. »Ximadi f. 25, Morpurgo de Niima f. 25, Mauser vitez Marquado f. 50, Riuone Adriatica di Sicurtà f. 100, bar. Rosario Curro f. 25, Leopold Mauroner f. 20, G. Afenduli f. 20, E. Politzer f. 20, Anton Maron f. 10, D. G. Economo f. 50 Vitez E. Preschern-Heiderfeld f. 25.

Skupaj f. 1418.

Velikanska procesija v Riemannju. V nedeljo ob 6 i pol ur je bila najprej maša z italijansko pridigo pri sv. Jakopu, velika cerkev prenapolnjena in prostoren trg pred cerkvjo še bolj, kajti zbralo se je bilo za procesijo več 1000 ljudi, mej temi komaj 20. del Italijanov, vsi ostali pa Slovenci. (Čemu torej ital. pridiga, katero je razumej komaj 20 del poslušalstva?) Točno ob 7. je odšla procesija proti takozvanemu kovaškemu mostu in po katinarski cesti, mej potoma je ta velikanska procesija jako narastla, pridružila se jej je namreč tudi katinarska procesija, da je, v Riemannju ob 9 in pol ur ni pospeši, štela uže nad 16.000 ljudi. Iz Riemannja pa je šla blizu do Ključi romarskim proti Riemanski procesiji, katero je vodil sam v. č. gospod kanonik dekan Dolinski, spremljan po č. g. Švetu, vikarju rimanjskem in č. g. Pavliju, vikarju iz Boršta. Ta procesija je pričakovala romarje pri slavoloku tam, kjer se pot v Riemannje vrži z istrske ceste.

Moramo tukaj omeniti, da so bili na slavoloku napiši v slov. jeziku: »Pozirav v Kristus» in na drugej strani: »Srečen ohoč v Kristu-ue, da je bila vsa vas Riemannje okrašena se zelenjem in zastavami, skoro sam mi narodnim, posebno lepo pa je bila okrašena slavnoznanca cerkev sv. Jožefa, na obeh zvonikih je vihralo 8 velikih narodnih zastav, fasada cerkev pa je bila v zelenju in krasila sta jo tudi dva napisa; reči moramo, da so se Rimanci pri tej priliki izkazali ne le rodoljubne in pobožne, temuč tudi prav dvorljive proti tujezem, zirat česar jih ne moremo zadosti pohvaliti. Naš poročevalec sam je stal ne dače od cerkve na nekem vzdvišenem prostoru, da je natančno videl vso procesijo.«

Na čelu je bil križ, potem nekateri udje katoliškega društva tržaškega, z njimi udje mnogih bratovščin t-žankih, potem zastopniki vseh fara tržaške okolic, mej enim in drugimi mnogo krasnih cerkevnih zastav, zdajje p-šla duhovščina, njej na čelu v. č. g. Černe, kanonik in župnik cerkev sv. Antona starega, za duhovščino so bili oboriški katoliškega d-uš. vi tržaškega, ki so vši molili na vespas sv. Štefana Krance, na to je prišlo nekoliko tržaške gospode in sledile so ženske, videli smo razne ženske bratovščine iz mesta, pa tudi vse polno naših vrhov okoljank, ki so za cerkev in njene obrede vse unete, za ženskini je prišla na vrsto katinarska procesija, najprej križ, potem č. g. katinarski župnik Rogač, za njim mnoge možki in še več žensk, vmes 3 lepe cerkevne zastave, prcesijo so sklenili domaći Rimanci, njim na čelu v. č. g. kanonik Jan, spremljan po č. g. Švetu in Pavliju in po občinskem mož. h. ki so poleg razpela nosili voščene plamenice.

Procesija je v zadosti hitrem koraku (ker je navzdolje) šli mimo našeg poročevalca celih 58 minut, ljudje so šli večno v vrstah po 6 iz tega se da torej sklepati, da je bilo prav gotovo od 16 do 17000 ljudi — gotovo velikansko število, kar nam spričuje tudi to, da se je prostorna cerkev v hipu napolnila, a ne le cerkev, temuč tudi vsa vas in vse bližnje pristave so mrzolele od ljudi. V cerkvi je bila slovenska pridiga, pridigal je č. g. Butignoni v tako lepej slovenščini ter dnevu tako primerno, da ga je bilo res veselje poslušati in da je se svojo pridigo res sezal globoko v srcu poslušalcev. Omeniti nam je, da je č. g. Butignoni rodoma Italijan, pa se je tako dobro naučil slovenščine, da govor gladko in izborno.

Po pridigi je bila velika maša, katero je služil v. č. g. kanonik sam z veliko assistencijo. Bilo je potem še ved sv. maš dopolnje. Mnogo ljudstva je odšlo uže predpoludne, mnogo pa ga je ostalo še do popoludne; skoro vse hiše v Riemannju so se popoludne napolnile z romari in akoprem so se vši romari držali največe zmernosti, vendar je pošlo toliko vina, posebno sladke Bržanke, da so Rimanci pročeli velik del svojega domačega pidelka. Popoludne ob 3 so bile večernice, po večernicah pa je ljudstvo zoper odšlo s procesijo v Trst, kamor je dospela procesija okolo 6. ure popoludne. Vse se je vrnilo v najlepšem redu, ni bilo nadležnih pijačev, vse tak lepo mirno in pošteno, da si morejo nad tem ljudstvom, ki je bilo, razun par sto, popolnoma slovensko, izgled ja mati oni lahonški kričači, ki so letos delali svoje čudne izlete v Istru. To dokazuje poštenost našega ljudstva, to dokazuje, da je Slovenc najzdravjejši jeito našega mesta in da tako ljudstvo, ki tako neomejeno zaupa v Boga, ne more propasti, ampak da ga čakajo tudi na tem svetu, po stanovitnej borbi, boljša vremena.

Zato so tudi naši ljudje molili v Riemannju ter se poleg sv. Jožefa priporočili tudi prošnjam slovanskih svetnikov, sv. Cirila in Metoda, da ona, ki sta prva učila naši sveti Kristove vere, tudi v nebesih čuvata molče trpeč, delaini in Bogu udani veliki slovanski rodu, ki ni zgubil trdne vere v boljšo svojo bodočnost. V cerkvenej zgodovini cerkve sv. Jožefa v Riemannju pa ostane nedeljska procesija zabilježena za vse veke.

Podružnica društva sv. Cirila in Metoda v Trstu

Se je ustavila v soboto 17. t. m. Ob 8. uri zvezde omenjenega dne se je zbralo nad 150 Slovencev, večinoma rokodelcev v krasnej ivorani Tržaške čitalnice. — Po pooblaščilu osrednjega odbora v Ljubljani je skupščino sklicil in tudi s primernim nalogom odprl g. Viktor Dolenc. — Pred vsem je predstavljal nazočnim vladnega zastopnika, gosp. c. k. svetovalca R. pl. Vidica, potem pa zastopnika osrednjega odbora, g. Ivana Hribarja iz Ljubljane, nato pa je razložil na kratko pomen družtva sv. Cirila in Metoda ter dal odnutek veselju nad tem, da se je tako važno društvo ustanovilo v spomin 1000 letnice smrti sv. Metoda, katero niso mogli Slovenci na lepši način proslaviti. Konečno naprosi g. Hribarja, naj on še natančneje razloži lep namen družtva sv. Cirila in Metoda.

Gosp. Hribar je na to v daljšem govoru najprej izrazil veselje nad mnogim udeleštvom in sploh nad živim napredovanjem T-žankih Slovencev, potem pa omenil Slovencem nevarnega delovanja nemškega »Schulvereina«, kateri sicer k-že na zunaj le namen ohranitve nemškega naroda v deželah z mešanim prebivalstvom, prav za prav pa zasleduje ponemčevanje Slovanov. Takemu društvu nasproti je bilo potrebno postaviti društvo, ki Slovence varuje germanizacijo, in to se doseže najbolje z ustanovjenjem in podporo slovenskih Šol, posebno na mehjih. Razložil je potem natančno, kako misli društvo delovati povsod, kjer prehajo Slovenci, in v Istri tudi mej onotomni brati Hrvati, in izrazil nado, da se bode s tem društvom največ pospeševata prava narodna ed-ost, narodno naob-aženje in vseobčni napredok našega naroda. Konečno je predložil pravila društva in pravila, pravljena za Tržaško podružnico. Oboje je na to prečital g. Dolenc in nazoči so brez vsake debate soglasno sprejeli pravila podružnice Tržaške, katera slove:

Pravila podružnice Tržaške sv. Cirila in Metoda.

S 1. Podružnici Tržaška družtva sv. Cirila in Metoda je oidelek te družbe na podlagi njenih ob enem sprejetih pravil.

S 2. Podružnici namen je podpirati in pospeševati vse, kar je namen glavnih družbi.

S 3. Sredstva, da se dos že ta namen, so:

1. Dobiva potrebnih denarnih pomočkov. Ti so: a) Doneski družbenikov; b) durali; c) z oblastiščnim privolj-njem načrjeni nabori; d) prihodki od napravljenih besed, zabav, shodov, dramatičnih in drugih dopuščenih iger, beril in razlag.

II. Napravljanje zborov podružnice in njih načelninstva, da se dopolni naloga, ki je po pravilih glavne družbe podružnicam odkazana.

S 5. Sedež počutnic je v Trstu.

S 6. Društvenikov pravice in dolžnosti ustanavljajo pravila glavne družbe.

S 7. Opravila te podružnice oskrbuje:

a) Podružnični zbor; b) načelninstvo.

S 8. Kaj je treba, da so sklenili podružnicnih zborov veljavni, ustanovila § 12 pravil glavne družbe.

S 9. Podružnica Tržaška voli enega pravomestnika, zapisnikarja in blagajnika, ter za vsacega od teh, ako je potreba, pa enega namestnika. Ti opravitevji so podružnično načelninstvo. Ono ima pravico, da kateri načelnikov ostopi, izvoliti mu za čas do prvega rednega zборa iz med podružničnih udov načelnika.

Načelninstvo si samo narejti svoj opravilni red.

S 10. Načelninstvo se shaja v seje, če ga pravomestnik sklene ali če polovica podružničnih udov to zahteva. Seja je sklepna, če je vsaj polovica načelnikov udov pričujočih. Oslobočen je nadpolovična večina pričujočih.

S 11. Pravomestnik zastopa podružnico na zunaj in pri družbenem vodstvu.

S 12. Podružnične odpravke in razglasila podpisuje pravomestnik; ako je za držan, pa njegov namestnik.

S 13. Prepire med podružničnimi udi, izvrajoče iz podružničnih razmer, razsoja načelninstvo. Proti tem razsodbam je odprta pritožba do razsodništva družbe sv. Cirila in Metoda, katero razsoja tudi vse druge iz družbenih razmer nastale prepire neposredno in brez priziva.

S 14. Podružnici se razide:

a) po sklepu družbenega vodstva; b) ako se število udov zmanjša na manj kot dvajset;

c) po sklepu podružnice same.

Ako se podružnica razide, je zastran uvrstitev njenih udov v drugo podružnico ravnati po pravilih glavne družbe.

S 15. Ako se podružnica Tržaška iz katerega koli vzroki razide, pripade vse

njeni premeženje družbi sv. Cirila in Metoda.

Gosp. Dolenc na to povabi nazoč, da v misli § 9. sprejetih pravil izvolijo iz svoje srede pravomestnika, denarničarja in tajnika in vseh treh namestnike.

G. I. Dolinar predlaga, da se voli, da raciamationem 3 gospode, kateri predlog ni bil sprejet, ker so se hoteli nazoči po-prej posvetovati o osobah, katere se bodo skupščini posvetovale, v kateri namen se je zborovanje pretrgalo za nekoliko minut.

Po končanem posvetovanju mej udi, kateri so se bili mej tem tudi uže formalno vpisali v društvo, predlagal je g. Lovro Žab, da se izvoli pravomestnikom visokoč-stiti gospod dr. Šust, stolni prot Tržaški. Ta predlog so nazoči pozdravili z navdušenimi živoklici v znamenje, da se stejejo v srečo in čast imeti na čelu naše podružnice tako visocega in priljubljenega gospoda.

Dalje predlaga g. Žab g. V. Dolenca za namestnika pravomestnika, kateri predlog je bil tudi z večino sprejet. Za denarničarja izvoli zbor isto tako in sicer soglasno deželnega poslanca g. M. Živica, za njegovega namestnika pa trgovca g. A. Gerkoleta. Za tajnika istim potem z večino glasov g. Fr. Štefeta, uradnika del. podružstva in njega namestnika g. J. Drašila, trgovnj. vodjo.

gim rokodelcem Furlanom Josipom Borri, ta pa je precej potegnol nož iz žepa in najprej ranil brata Karola, da se je zgrudil na tla, drugi brat pa je uše, ali Borri jekel za njim, nesreča je hotela, da je Jožef padel, Borri je skočil na njega in ga močno ranil, oba brata sta v bolnici, Borri pa je zbežal in ga policiji še ni nisla.

Policijsko. N koga kamnoseka so zaprli, ker je proti takem diktatu za cekin — Zaprli so dva angleška mornarja, ker sta v nedeljo pili in jela v nekej gostilni, ali nič plačala. — Zaprli so te dni tri razsajalce in te le vlačuge: Cecilio S. iz Gorice, Katerco S. iz Rihemberga, Marijo G. iz Celovca, Rožico G. iz Florence, Marijo T. iz Grada, Ano B. iz Otočaca, Marijo L. iz Prvačine, in te le možke zarad grdega vedenja na ulici: Time S. iz Senožeč, Franc Z. iz Pliskovice, Ant. St. iz Ločnika.

Iz Postime nam je došla čudna vest, da je tam policija neke uboge kmete zaprla, ker so pred gostilno pri Fontanelli klicali: «Zivio Frans Josip I. V Istri je vse močne!»

Goriške novosti. Kakor v Trstu, tako se je v nedeljo tuili v Goricu ustavnila podružnica sv. Cirila in Metoda; tudi tam je g. J. Hribar zastopal osrednji odbor.

Cesarica Sarlotta, o kateri smo nedavno počuli, da se je v travi povrača, in do linoje zdravniki upanje, da se polnoma ozdravi, zoper je budo zbolela.

Nesreča. V Hamburgu se je 14. t. m. popolnoma podrla novosestridana Širinad-stropna hiša ter 10 osob pod razvaline zakopala; izkopalni so še tisič dan izpod razvalin 2 mrtva in dva budo ranjena človeka.

Povedenj je zadnjitieden na Koroškem in južnjim Tirolskem provročila mnogo škode. Ečava je poplavila ceste, železniške proge, da je bilo občevanje na več krajinah pretrgano. Več hiš je voda odnesla in raztrgala jeze. V trdnjavni Malborghet je velika nevarnost, da se nekatero močno zidovje posuje. Žalostna jesen to!

Največji kanon Pred nekoliko leti so v dunajskem arsenalu začeli delati 28 centimeterski kanoni, namenjen za puljsko trdnjavavo. Kanon je bil narejen iz najbojnega jeklenega bronci in stal četrt milijona gold. Ko je bil dodelan, peljali so ga na Steinfejsko pustinjo, da ga poskusijo. Poskušanje so presegale vsako pričakovanje. Pri petem strelu pa so pozabili na zaklopnično, ploščo vsled česar se je kanon pokvaril. Velikan leži na Steinfejskem pustini mej dvema prasnicami. Pribodnje leto ga začeno popravljati. Vaga 136 ton (2710 starih centov), cev je 4 seženje dolga in na najboljšem mestu 2 seženja, visoka. Za prevoženje tega velikana so morali napraviti poseben voz. Ko se popravi, poskusijo ga zoper, potem pa odpeljov v Pulj.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Trtna strupena rosa «ali perono-spora viticola»

Slavni c. k. okrajni solski svet se žanki je dne 14. t. m. doposal vsem šolskim vodstvom sežanskega okraja po en eksemplar »peronospore viticola« s podobami z namanou, da bi se ljudstvo otej trtnej bolezni poučevalo.

Menim, da danim narčlom najbolj ustrežem, ako čitajočemu narodu objavim oni podudarivi spisi ad verbum, srčno želeč, da bi se naši kmetovalci, kojim navedena trtna bolezen preti uničiti krasne vinograde, po njem ravnali.

Trtna strupena rosa — imenujejo jo tudi *neprevi vidji* ali *Mildew* (izgovor: milden) — (*Peronospore viticola*) — je enako zloglasnej trtni uši doma v severni Ameriki, od koder so to zajedava glivico leta 1878 zanesli v Evropo, in sicer tuji z amerikanskimi trtami najprej na Francosko.

O tisti dobi se je razširila tu nevarna glivica ne le po francoskih, temučtu si po italijanskih, španskih, avstro-ugarskih, švicarskih i. t. d. vinorodnih deželah.

Na Avstrijskem se trtna strupena rosa od leta 1881 sem opisuj; sosebno trpē od nje veliko škodo vinogradni goriški, istrski, dalmatinski, kranjski, južno-štajerski in južno-tirolski ter vsled te nime pogostoma znatno manj pridelka dajó.

Trtna strupena rosa je vinarstvu v dvojnem oziru silno škodljiva; kajti, kadar razsaja ta bolezen, tam silno prisielujejo te polovicu in še manj vina, kakor poprej, pridelek pa je tudi veliko manj vreden in slabši od navadnega. Trta namreč nikakor ne more prenašati tega, da vse prsje, po katerem ima dobiti živeža, uža postane za ta naman nesposobno, in zato rdi manj grozdov in manjše in vino iz njih pridelano je tudi slabše. Če pa nastopa bolezen posebno hudo več let zarezoma, potem pogine mnogokrat tudi trta sama.

Nikar ne držimo tedaj križem rok, mariveč postavimo se odločno sovražniku v bran, vsaj z vsemi onimi sredstvi, ki so nam na razpolaganje. V naslednjih vrstah nameravamo poučiti slikehanga, kako se najhitrije in zanesljivo spoznava trtna strupena rosa, kendar se prikaže v kakem vinogradu, in kako mu je ravnavati, da je kolikor je moči — zbrani širiti se dalj.

Trtna strupena rosa se zčešči prikazati v dobi mej zčetkom junija in poletje avgusta. Čim niža proti jugu, tim zgodnejše jo vidimo nastopati; vlažno poletje pa jo posebno pospešuje. Trtna strupena rosa vidimo simo na spodnej strani listov, le redko klaj na mladih, vilenih, listvih, pečljih in na grozdji. S početka prav majhne, belkaste glivice lise se naglo širijo in prikazujejo, navadno blizu list nega roba. Toda glivice lise te se v kratkem namnožijo, in zdaj se razvijajo tikom listnih žilic, ter jih zapisujojo od daleč, uža po tem, da tu li na zgornjej stranilista narejajo mnogo nepravilnih, s početka rumenih, potem pa rjavih lis, ali marog, kajti kamar koli se trtna stručna rosa začne razpasovati, tam suhi listino tvarino. Kadar je bolezen še dalje napredovala, te laj postane list na gornjih in spodnjih strani sivorujav; lise, ki jih dela trtna strupena rosa, namnožijo in razširijo se sa zdaj tako, da jih ne vidišmo, kakor poprej, vedinoma samo na kraji in tik žilic, temuči da se zlivajo skoro v eno skupaj in zagrijajo celo spojno stran list. Zdaj na prav kmalu popolnoma vsebnin pogine po strupene rosi čisto izmazeni list, a ostane rujav in zavit še dalje česa na trti; ol toč prihaja, da ima tak vinograd neko posebno točno in žlostno dodeho, kukor bi bil razdejan.

1) Počutni spis ima v pojasnilo dev' podob, in sicer: Podoba 1. Trtni list, na katerega spodnje strani so se razvile še le posamezne glivice pega. Pod. 2. Enak list, na katerem je bolezen uža bolj razvita. — Zgornja stran lista. Pod 3. Spoljnja stran čez in čez z glivico pokritega lista. Pod 4. Na pol zvit, po trtnej strupene rosi posen, pa še na trti obviseli list. Pod 5. Del trtne lista v presku z glivico rastodo iz spodnej strani. — Pod 6. Skupina trošnoinih nitri trtne strupene glivice. Pod 7. Nekoliko trosov. Pod 8. Popravljen presek vs. hneleg lista, v sredini so zimske troši. Pod 9. Dva zimska troša.

(Dalje prih.)

Tržno poročilo.

Kupčija v obči prav mlahova, tendenca nedoločna; cene skoro vsega blaga so postale nekajko šibkeje.

Borsno poročilo.

Tendenca horse je tako mlahova; kurzi državnih papirjev so šli sicer više, ali zaupanja vendar ni pravega. Kurzi vanti so postali nekajni niži in stanejo deneva Napoleondori f. 9.94.

dan 20. oktobra.

Enotni drž. dolg v bankovcih 81 gld 80 kr. Enotni drž. dolg v srebru 82 • 20 Zlata renta . . . . . 108 • 25 5% avst. renta . . . . . 98 • 40 Delnice narodne banke . . . . . 857 • — Kreditne delnice . . . . . 282 • 20 London 10 lir sterlin . . . . . 125 • 25 Napoleon . . . . . — C. kr. cekini . . . . . 9 • 95% Kr. državnih mark . . . . . 5 • 93

Listnica upravnosti.

G. Počkaj J. — Sebi je Vaša naročnina plačana do 1. jan. prih. leta. — G. Pogorelec A. Goričavas. — Mi Vam list vedno pošiljamo; še Vam list ne dohaja, je torej gotovo pošta uzrok.

Hlša

na lepem kraju v trgu Šendvid na Vipavskem s prostornim dvoriščem, izvrstnim vrtom, živinskem hlevom in obokano kletjo je na prodaj 8. novembra t. l. po javni dražbi z ugodnimi pogoji. 1—3

Zupanstvo Šentvid na Vipavskem dne 20. oktobra 1885.

A. Uršič.

VELIKA PARTIJA ostankov sukna (3—4 metri), v vseh barvah za cele možke oblike, pošilja proti povzetju po 5 gld. ostanek.

L. STORCH v Brnu tvarina (sukno), kajti se ne bi dopadala, more 26—49 se zameniti.

Učenec

in iznčeni pomočnik (Commis) se takoj v produžitico na deželi sprejeti. Kje? — Pove nrednik tega lista.

Nova prodajalnica vencev

iz starih in svežih cvetic, kakor tudi

vencev iz perl

po 80 kr. in več, ter velika zaloge

TRAKOV

z počlanjenimi besedami, odprta se je na Lesnem trgu (hiša Minerh).

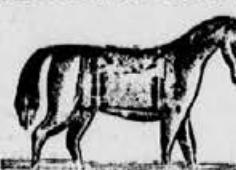
Podpisani je apr. 1. za ravnatelja g. Ivana Crasso, znanega cvetličarja iz stare mitnice, radi česa upa, da ga bude slavno občinstvo mnogoštevilno počastilo, ker ima v svojih konzervah vsakovrstnih rastlin in cvetic na razpoložaj p. n. občinstvu.

Anton Julian, cvetličar iz Rojana.

Resnica traja najdaljše.

Kupil sem na nekaj dražbi vse zaloge nekimenitno tovarne plah za hišno rabo in za konje in to me sposobljuje, da morem prodajati po le for. 1. komad lepih, detelih nepokončljivih

KONJSKIH PLAHT

te plahte so 190, centimetrov dolgi, 130 cm široki. Široka z raznobarvnimi borjurami in debeli, kakor deska, torej nepokončljive.

O pošljajo se le proti predplači ali pa proti povzetju. Vsaki dan se te plahte razpošljajo po vsem svetu in so povsod priljubljene ker rabijo tudi kakor po težko poigrinjalo in so poprej stale več k kar se enkrat toliko. Adresa:

Exportwaarenhaus «zur Austria»

Wien Oberdöblin, Mariengasse 31.

V lastnej hiši.

Opomin. Ker se od mnogih strani poskuša, da bi se ljudstvo zapeljalo po ponovjenju mojih naznanil, opominjam se s tem vsičega da kakor redna in solidna hiša znana firma »Exporthaus Austria« nema nobenih ročniz, ampak da ima svoj edini sedež v Döbling-u in da od tam blago razponja na vse kraje sveta.

2—12

Albert Samassa

c. k. dvorni zvonar

FABRIKANT STROJEV IN GASILNEGA ORODJA

V LJUBLJANI.

UBRANI ZVONOVI Z UPRAVO. Vsake sorte gasilnice izvrstne se stavate za občine, za gasilna društva v mestih in na kmetih. Hidrofori vozovi za vodo, vrste škrpilnice kakor drugo orodje in pripomočki zoper požare. 11—12

Crkvene svečnike in druge pravne iz bron.

Sesalke in orodje za vodovode.

Sesalke za vodnjake, za vinske in pivne sode in kuhi, za droganje, za gnojnico, za podzemeljske namene, za ročna in strojna dela. Dalje: kovinsko blago cevi iz litega in kovanega železa s priteklino, mehovi iz konopniane in gumija itd. po najnižjih cenah. Občine in gasilna društva plačujejo lahko na obroke.

20 svinij.

Trgovino z dežniki

z bogato zalogo toliko svinativih, kolikor volnativih in bombažnih dežnikov. Popravlja tudi dežnike in solčnike.

8—24

Giulio Grimm.

Marijacheljske želodečne kapljice,

izvrstno delajoče zdravilo pri vseh bolezni na želodcu. Neurecenljive dobrote je posebno vliv njihov pri netčnosti, slabosti želodeca, ako z grla, smrdi, napenjanju, kislom pehanju, koliki, gorenčem kataru, gorečicem (rzavci) pri preobilnej produžitki slin, rumenici bluvanju in gnusu, glavobolu, (ako boli iz želodeca) krč v želodecu, zabasnjaju, preobinosti jedi in pičaj v želodcu, proti glistam, bolezni na vranici in jetrih in tudi roti zlati žili ali ha morojdani. Cena steklenici je z nakazom vred samo 25 nov. Glavni zalog ima lekarničar s angelj varhu.

16—52

D. Brady Kremser, Morava.

V Trstu jih pa dobita pri lekarničarju J. Seravalio blizu starega sv. Antona.

VLAHOV

Likver okrepljuječi želudac odobren po viših oblastih sa dekretom a pripravljen od

ROMANO VLAHOV

Šibenik (Dalmacija) sa filialom v Trstu, Via S. Lazzaro Br. 1-A.

Ovaj likver, koji se uzimaju sa vodom, kavom, vinom, teom il juhom, sačinjava se iz vegetalnih sokova, imajući zdravotna svojstva, te se njegovo neposredno djelovanje pokazuje u želudcu i kod probavljajućih organah; nadalje čistu krv izpravljajući slabinu i tromosi i pospešujući tek. On čisti polaganje, uništjuje glijiste ublažujući kroničke hrapavosti jetarah, slezena, umanjujući sve malo po malo zastarje bolesti hemoroida. Uzine li se liker danomice, čuva od otrovnih miazmata, proizviruću koli koli od pokvarenih zraka, toli od epidemijah, zato je izvrstan lek proti groznici proti koleri.

Ono tako što sačinjava pravu osebnu liker u zdravstvenoj struci jest, što osobičajna ljudje odane srbi i pokunjnosti od škodnih posliedica, koje čovječanstvo daje veliki broj nesrečnih.

Zaista iz malo danah čovjek, koji se služi tmu likerom čuti, da mu je povrćena životna snaga, i čuvačvo bl